

Asia: VN/6525/2019

Lausuntopyyntö kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan Kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa (mietintö 2020:38). Työryhmän tavoitteena on ollut laatia esitys, joka mahdollistaa tilintarkastusta tarkoituksenmukaisemman lakisääteisen varmennusmuodon pienille yhteisöille ja joustavoittaa lainsäädäntöä, heikentämättä tilintarkastusinstituution merkitystä yrityksille ja yhteiskunnalle. Työryhmän työn tuloksena syntyneessä mietinnössä esitetään, että laissa tarkoitetut ns. mikroyritykset voisivat valita, ottavatko ne käyttöön uuden nk. yleisluonteisen tarkastuksen vai tehdäänkö yhteisössä edelleen nyt voimassa olevan lain mukainen tilintarkastus. Uudistus ei poistaisi yhteisöiltä velvollisuutta valita tilintarkastajaa, mutta niiden tekemä valinta eri tilintarkastusmuotojen välillä selkeyttäisi tilintarkastukselta vaadittavaa tasoa - tilintarkastukselta vaadittaisiin edelleen kohtuullista varmuustasoa, kun yleisluonteisen tarkastuksen varmuustasoksi riittäisi rajoitettu varmuus. Yleisluonteinen tarkastus kohdistuisi lisäksi vain yhteisön tilinpäätökseen, ei sen kirjanpitoon tai hallintoon. Koska EU:n tilintarkastusdirektiivi on minimidirektiivi, lain soveltamisalaa on mahdollista rajoittaa siten, että kansallisesti vaadittaisiin tilintarkastajaa suorittamaan myös eräiden veroerien vastaavuuden tarkastus kirjanpidon ja tilinpäätöksen välillä. Näin halutaan vähentää riskiä siitä, että muutos aiheuttaisi harmaan talouden kasvua. Muutosesityksen ei katsota lisäävän harmaan talouden kasvun riskiä muutoinkaan, vaikka ns. mikroyritykset ovat harmaalle taloudelle erityisen alttiita, koska harmaan talouden torjunta tulee keskittää ennalta estäviin toimiin, ei jälkikäteisarvioon. Yleisluonteinen tarkastus tehtäisiin ISRE 2400-standardin mukaan.

Uudistuksen tavoitteena on lisäksi vähentää mikroyrityksille tilintarkastuksesta aiheutuvia kuluja. Nykymuotoista tilintarkastusta on pidetty mikroyrityksille liian raskaana, jolloin niille syntyy myös tarpeettomasti kuluja. Nämä kulut ovat yhteiskunnankin kannalta turhia, koska pienyritysten tilintarkastuskertomukset on ajoittain käytännössä todettu epäluotettaviksi eikä niissä noudatettu tilintarkastusstandardi ole ollut selkeä. Tämän vuoksi nykyisen lain mukaisella tilintarkastuksella ei ole muodollisena toimenä sitä vaikutusta, joka tilintarkastuksella tulisi olla.

Työryhmä on ollut varsin erimielinen ja mietintöön on liitetty kahdeksan hieman eri perusteisiin nojaavaa eriävää mielipidettä (Valtiovarainministeriö, Sisäministeriö, Verohallinto (Yritysverotusyksikkö ja Harmaan talouden selvitysyksikkö) Keskuskauppakamari ja Suomen yrittäjät, Suomen Taloushallintoliitto ry, Itä-Suomen yliopiston yritys oikeuden professori Janne Ruohonen ja tilintarkastajat Jukka Prepula ja Tom Sandell.

Erimielisyyksiläusunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, ettei esitys saavuta sille asetettuja tavoitteita. Ehdotettu menettely ei tule vähentämään mikroyritysten tilintarkastuskuluja, päinvastainen kehitys on todennäköisempi. Kevyemmän tilintarkastuksen sisältö on liian kevyt. Ollakseen tarkoituksenmukainen sen tulisi olla riittävän kattava ja sisältää myös tositem ja hallinnon tarkastuksen. Vaikka tarkastuksessa esitetään tutkittavaksi yksityiskohtaisesti asiat, joissa tilintarkastaja epäilee olennaisia virheellisyyksiä, epäselväksi jää, kuinka todennäköisesti nämä virheellisyydet voi todeta ainoastaan tilinpäätöstä tutkimalla. Esitys ei myöskään kevennä mikroyhteisöjen hallinnollista taakkaa. Mahdollista on, ettei se ole riittävä pienyritysten rahoittajille, jotka saattavat vaatia tarkempia tietoja. Kevennetty tilintarkastus ei myöskään hyödytä harmaan talouden tai rahanpesun torjuntaa, koska ne edellyttävät kirjanpidon tarkastusta. Pelkkä tilintarkastuksen tarkastaminen ei riitä. Mikroyhteisöt menettävät myös kevennetyssä tarkastuksessa nykyisin tilintarkastuksen ohjauksen. Kritiikkiä sai myös se, ettei esityksessä esitetä tarpeeksi vaihtoehtoisia toteutustapoja eikä siinä ole arvioitu muutoksen vaikutuksia.

Esitys koskee erityisesti talousrikoksia hoitavien syyttäjien työtä. Talousrikoksissa yritysten ja yhteisöjen kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä saadut tiedot ovat olennaisia työvälineitä, kun esitutkinnan aikana selvitetään, onko tutkinnan kohteena olevassa yhteisössä syyllistytty rikokseen ja pääsääntöisesti ratkaiseva näyttö epäilyistä rikoksesta syyteharkinnan ja pääkäsittelyn aikana. Kaikki edellä luetellut muiden lausunnonantajien huomiot koskevat myös syyttäjän työtä. Vaikka talousrikosasioissa on vuosikymmenten aikana totuttu siihen, ettei tilintarkastajan ns. puhtaalla kertomuksella ole rikosasiassa näyttöarvoa, ilman tehokasta sekä kirjanpitoon ja hallinnon tarkastukseen perustuvaa tilintarkastusta useiden vakavien talousrikosten tutkinta, syytteesenpano ja käsittely tuomioistuimissa vaikeutuisi, ellei kokonaan estyisi.

Rikosoikeudellinen harmaan talouden torjunta ei myöskään ole ainoastaan ennalta estävää toimintaa. Merkittävä osa tuomioistuimissa käsiteltävistä erittäin laajoista ja vaativista talousrikosasioista on nimenomaan harmaaseen talouteen liittyvää veropetosrikollisuutta. Yhteiskunnan toimien perusteella syntyvä harmaata taloutta ennalta estävä vaikutus syntyy paljolti siitä, että veropetoksiin, velallisenrikoksiin ja kirjanpitorikoksiin puututaan tehokkaasti myös rikosoikeudellisin keinoin. Verotulojen oikeamääräinen ja -aikainen kertyminen puolestaan on yhteiskuntarauhan ylläpitämiseksi erittäin tärkeää. Sama koskee kaikkea talousrikollisuutta, jossa yhteisöjen kirjanpito ja tilintarkastus ovat avainasemassa. Ehdotetun muutoksen perusteet ja toteutustavat voivat näin ollen vaikuttaa talousrikosten torjuntaan ratkaisevalla tavalla. Harmaassa taloudessa ja muussakin talousrikollisuudessa pienet yhteisöt ja niiden kirjanpito ja tilintarkastus lienevät tärkeässä asemassa. Tämän vuoksi valtakunnansyyttäjän toimisto yhtyy pääosin siihen kritiikkiin, joka ilmenee työryhmän mietintöön annetuista lausunnoista.

Siltä osin kun lausuntopyyntö on pyydetty yksilöityä kannanottoa jatkovalmistelua varten lisärajoitteista esitettyyn soveltamisalaan, tarpeellisista lisävaatimuksista varmennuksen sisällölle ja

verotietojen vastaavuuden varmistamisen yksityiskohdista todetaan, ettei valtakunnansyyttäjän toimistolla ole valmiuksia esittää näin yksityiskohtaisia näkemyksiä.

Toiviainen Raija
Syyttäjälaitos

Sahavirta Ritva
Syyttäjälaitos